

සොනාපතතිඵලකකිණේ දසසනටෙය්න සමමාදිට්ඨි තද සමුදගතා, අභිතිරොපනටෙය්න සමමාසඛකපෙපා තද සමුදගතො, -පෙ- පටිපසසංඛටෙය්න¹ අනුපපාදෙ සද්දණං තද සමුදගතං. ඡන්දෙ මූලටෙය්න තද සමුදගතො, මනසිකාරො සමුට්ඨානටෙය්න තද සමුදගතො, එසෙසා සමොධානටෙය්න තද සමුදගතො, වෙදනා සමොසරණටෙය්න තද සමුදගතා, පඤ්ඤා තද්ධතරටෙය්න තද සමුදගතා, විමුනති සාරටෙය්න තද සමුදගතා, අමනොගධං නිබ්බානං පරිසොසානටෙය්න තද සමුදගතං, වුට්ඨතිකා පච්චවෙකකි. ඉමෙ ධම්මා තද සමුදගතා.

සකදගාමිමග්ගකකිණේ -පෙ- සකදගාමිඵලකකිණේ -පෙ- අනාගාමිමග්ගකකිණේ -පෙ- අනාගාමිඵලකකිණේ -පෙ- අරහත්තමග්ගකකිණේ දසසනටෙය්න සමමාදිට්ඨි තද සමුදගතා, -පෙ- සමුචෙජ්දටෙය්න බියෙ සද්දණං තද සමුදගතා. ඡන්දෙ මූලටෙය්න තද සමුදගතො -පෙ- අමනොගධං නිබ්බානං පරිසොසානටෙය්න තද සමුදගතං, වුට්ඨතිකා පච්චවෙකකි. ඉමෙ ධම්මා තද සමුදගතා.

අරහත්තඵලකකිණේ දසසනටෙය්න සමමාදිට්ඨි තද සමුදගතා -පෙ- පටිපසසංඛටෙය්න¹ අනුපපාදෙ සද්දණං තද සමුදගතං. ඡන්දෙ මූලටෙය්න තද සමුදගතො, -පෙ- අමනොගධං නිබ්බානං පරිසොසානටෙය්න තද සමුදගතං, වුට්ඨතිකා පච්චවෙකකි. ඉමෙ ධම්මා තද සමුදගතා.

තං සද්දනටෙය්න² සද්දණං, පඡනනටෙය්න පඤ්ඤා තෙන වුට්ඨති තද සමුදගතෙ ධම්මෙ පසසනෙ³ පඤ්ඤා පච්චවෙකකිනෙ සද්දණං.¹

පච්චවෙකකිනසද්දණනිද්දෙතො.

15. චන්ද්‍රනානතගසද්දණං.

කථං අජ්ඣතනච්චජේනෙ පඤ්ඤා චන්ද්‍රනානතෙන සද්දණං:

කථං අජ්ඣතනධම්මෙ¹ චචජේනි:

චක්ඛුං අජ්ඣතනං චචජේනි, සොතං අජ්ඣතනං චචජේනි, සානං අජ්ඣතනං චචජේනි, ජ්වනං අජ්ඣතනං චචජේනි, කායං අජ්ඣතනං චචජේනි, මනං අජ්ඣතනං චචජේනි.

1. පටිපසසංඛටෙය්න - PTS.

2. තඤ්ඤතටෙය්න - PTS.

3. චිංසසනෙ - PTS.

ප්‍රොතාපනතිඵලක්‍ෂණයෙහි දැනිතාභීයෙන් සමන්ද්‍යවි තොමෝ ඒ ඵලක්‍ෂණයෙහි පහලවූ යැ ... (මාගීප්‍රයෝගය නිෂිදිත බැවින්) ප්‍රතිප්‍රග්‍රබ්‍යාභීයෙන් අනුතපාදයෙහි ඥානය ඒ ඵලක්‍ෂණයෙහි සමුදගත යැ, කතතුකමාසතාඡ්ඤ තෙමේ මූලාභීයෙන් ඒ ඵලක්‍ෂණයෙහි සමුදගත යැ, යෝනිසොමනයිකාර තෙමේ (කුශලධර්මයන් උපදවන හෙයින්) සමුතාභීයෙන් ඒ ඵලක්‍ෂණයෙහි සමුදගත යැ, සපගී තෙමේ සමවධානාභීයෙන් ඵකෙණෙහි සමුදගත යැ, වෙදනා තොමෝ සමවසරණාභීයෙන් ඵකෙණෙහි සමුදගත යැ, සමාධි තෙමේ ප්‍රමුඛාභීයෙන් ඵකෙණෙහි සමුදගත යැ, සමානි තොමෝ අධිපතිභාවාභීයෙන් ඒ ඵලක්‍ෂණයෙහි සමුදගත යැ, ආයතීඵලප්‍රඥා තොමෝ ඒ කුශලධර්මයන්ට ශ්‍රෙණ්‍යාභීයෙන් ඵකෙණෙහි සමුදගත යැ, ඵලවිමුකති තොමෝ සාරාභීයෙන් ඵකෙණෙහි සමුදගත යැ, අමතොගධ වූ නිජාණය පයතීවසානාභීයෙන් ඵකෙණෙහි සමුදගත යැ, ඵලාවසානයෙන් නැගිසිට මේ උක්තප්‍රකාරධර්මයෝ ඒ ඵලක්‍ෂණයෙහි පහලවූහ'යි ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කෙරෙයි.

සකාදගාමිමාගීක්‍ෂණයෙහි ... සකාදගාමිඵලක්‍ෂණයෙහි ... අනාගාමි-මාගීක්‍ෂණයෙහි ... අනාගාමිඵලක්‍ෂණයෙහි ... අභීතතිමාගීක්‍ෂණයෙහි දැනිතාභීයෙන් සමන්ද්‍යවි තොමෝ ඒ මාගීක්‍ෂණයෙහි සමුදගත යැ ... කෙලාසමුච්ඡිද්‍යාභීයෙන් ක්‍ෂයඥානය ඒ මාගීක්‍ෂණයෙහි සමුදගත යැ, කතතුකමාසතාඡ්ඤ තෙමේ මූලාභීයෙන් ඒ මාගීක්‍ෂණයෙහි සමුදගත යැ ... අමතොගධ වූ නිජාණය පයතීවසානාභීයෙන් ඒ මාගීක්‍ෂණයෙහි සමුදගත යැ, ඵලාවසානයෙන් නැගිසිට මේ උක්තප්‍රකාරධර්මයෝ ඒ මාගීක්‍ෂණයෙහි පහලවූහ'යි ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කෙරෙයි.

අභීතතිඵලක්‍ෂණයෙහි දැනිතාභීයෙන් සමන්ද්‍යවි තොමෝ ඒ ඵලක්‍ෂණයෙහි පහලවූ යැ ... (මාගීප්‍රයෝගය නිෂිදිත බැවින්) ප්‍රතිප්‍රග්‍රබ්‍යාභීයෙන් අනුතපාදයෙහි ඥානය ඒ ඵලක්‍ෂණයෙහි සමුදගත යැ, කතතුකමාසතාඡ්ඤ තෙමේ මූලාභීයෙන් ඒ ඵලක්‍ෂණයෙහි සමුදගත යැ ... අමතොගධ වූ නිජාණය පයතීවසානාභීයෙන් ඒ ඵලක්‍ෂණයෙහි සමුදගත යැ, ඵලාවසානයෙන් නැගිසිට මේ උක්තප්‍රකාරධර්මයෝ ඒ අභීතතිඵලක්‍ෂණයෙහි පහල වූහ'යි ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කෙරෙයි.

ඒ ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂාඥානය ඥානාභීයෙන් ඥාන යැ, ප්‍රජානනාභීයෙන් ප්‍රඥ යි. එයින් කියනු ලැබෙයි: “තද්‍ය සමුදගතෙ ධර්මෙ පග්ගතෙ පඤ්ඤා පච්චවේක්‍ෂකණේ ඤාණං”යි.

ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂාඥානනිදේශ යි.

15. වස්තුනානාතිඤානය

කිසෙයින් අධ්‍යාතමධර්මයන් පිරිසිදු දැනීමෙහි ප්‍රඥාව වස්තුනානාති-යෙහි (නානාවස්තුන්හි) ඥාන නම් වෙයි යත්:

කිසෙයින් අධ්‍යාතමධර්මයන් පිරිසිදු (නියම කොට) දැනී ද යත්:

(සසම්මාර ප්‍රසාද සම්බ්‍යාන) අධ්‍යාතම වස්තුස නිශ්චය කෙරෙයි. (පිරිසිදු දැනී.) අධ්‍යාතම වූ ශ්‍රොතස් නිශ්චය කෙරෙයි. අධ්‍යාතම වූ මුත්‍රාණය නිශ්චය කෙරෙයි. අධ්‍යාතම වූ ජීහ්වාච නිශ්චය කෙරෙයි. අධ්‍යාතම වූ කාය නිශ්චය කෙරෙයි, අධ්‍යාතම වූ මනස නිශ්චය කෙරෙයි.

කථං චකඛුං අජ්ඣතනං වච්ඡෙති: චකඛුං අවිජ්ජාසම්මුත'නති වච්ඡෙති, චකඛුං තණ්හාසම්මුත'නති වච්ඡෙති, චකඛුං කම්මසම්මුත'නති වච්ඡෙති, චකඛුං ආහාරසම්මුත'නති වච්ඡෙති, 'චකඛුං චතුරතං මහා-භූතානං උපාදයා'ති වච්ඡෙති, 'චකඛුං උපපන්න'නති වච්ඡෙති, 'චකඛුං සමුදයතනති වච්ඡෙති, 'චකඛුං අනුඤ්ඤා සම්මුතං, හුඤ්ඤා න භවිස්සති'ති වච්ඡෙති, චකඛුං අනත්තභාවතො වච්ඡෙති, චකඛුං අද්වයං අසස්සතං විපරිනාමධම්ම'නති වච්ඡෙති, 'චකඛුං අනිච්චං සංඛිතං පටිච්චසමුප්පන්නං ඛයධම්මං වයධම්මං විරාගධම්මං නිරෝධධම්ම'නති වච්ඡෙති.

චකඛුං අනිච්චතො වච්ඡෙති, නො නිච්චතො, දුක්ඛතො වච්ඡෙති, නො සුඛතො; අනත්තතො වච්ඡෙති, නො අත්තතො, නිබ්බිද්දති, නො නාද්දති. විරජ්ජති, නො රජ්ජති, නිරෝධෙති, නො සමුද්දෙති; පටිනිස්සජ්ජති, නො ආදීජ්ජති අනිච්චතො වච්ඡෙතො; නිච්චසඤ්ඤං පජ්ඣති, දුක්ඛතො වච්ඡෙතො; සුඛසඤ්ඤං පජ්ඣති, අනත්තතො වච්ඡෙතො; අත්ත-සඤ්ඤං පජ්ඣති නිබ්බිද්දතො; නාදීං පජ්ඣති, විරජ්ජතො රාගං පජ්ඣති, නිරෝධෙතො සමුදයං පජ්ඣති, පටිනිස්සජ්ජතො ආද්දනං පජ්ඣති එවං චකඛුං අජ්ඣතනං වච්ඡෙති.

කථං සොනං අජ්ඣතනං වච්ඡෙති: 'සොනං අවිජ්ජාසම්මුත'නති වච්ඡෙති, -පෙ- එවං සොනං අජ්ඣතනං වච්ඡෙති.

කථං ඝානං අජ්ඣතනං වච්ඡෙති ඝානං අවිජ්ජාසම්මුත'නති වච්ඡෙති, -පෙ- එවං ඝානං අජ්ඣතනං වච්ඡෙති.

කථං ජීවහං අජ්ඣතනං වච්ඡෙති: 'ජීවහං අවිජ්ජාසම්මුත'නති වච්ඡෙති, 'ජීවහං තණ්හාසම්මුත'නති වච්ඡෙති, ජීවහං කම්මසම්මුත'නති වච්ඡෙති 'ජීවහං ආහාරසම්මුත'නති වච්ඡෙති, ජීවහං චතුරතං මහාභූතානං උපා-දයා'ති වච්ඡෙති, 'ජීවහං උපපන්න'නති වච්ඡෙති, 'ජීවහං සමුදයතන'නති වච්ඡෙති, 'ජීවහං අනුඤ්ඤා සම්මුතං හුඤ්ඤා න භවිස්සති'ති වච්ඡෙති, ජීවහං අනත්තභාවතො වච්ඡෙති, ජීවහං අද්වයං අසස්සතං විපරිනාමධම්ම'නති වච්ඡෙති, ජීවහං අනිච්චං සංඛිතං පටිච්චසමුප්පන්නං ඛයධම්මං වයධම්මං විරාගධම්මං නිරෝධධම්ම'නති වච්ඡෙති.

අධ්‍යාතම වූ චක්‍ෂුස කිසෙයින් නිශ්චය කෙරෙයි යත්: චක්‍ෂුස (ඇස) අවිද්‍යාභේදයෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි, ඇස නාමණ්‍යභේදයෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි. ඇස කම්මෙහෙයුමෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි. ඇස ආහාරභේදයෙන් සම්මුත යයි නිශ්චය කෙරෙයි, ඇස සතර මහාභූතයන් නිසා පැවැත්තැ'යි නිශ්චය කෙරෙයි ඇස (අධ්වං-වශයෙන් හෝ සන්නාතිබණ්ඩයෙන් හෝ) උත්පන්න යයි නිශ්චය කෙරෙයි ඇස හෙහෙයුමෙන් සමුප්පිත යයි නිශ්චය කෙරෙයි, ඇස (උදයෙන් පෙර) නොතිබී හටගත. (ව්‍යයෙන් පසු) තිබී නොවන්නේ යයි නිශ්චය කෙරෙයි. ඇස අන්තර්ගත හෙයින් නිශ්චය කෙරෙයි. ඇස අසථිත යැ අනාශ්වත යැ (ජරාවෙන් හා මරණයෙන්) විපරිණාමස්වභාව යැයි නිශ්චය කෙරෙයි ඇස අතිත්‍ය යැ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න යැ ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න යැ ඝෂයවන ස්වභාව යැ නාසෙන ස්වභාව යැ විරාගස්වභාව යැ ත්ර්කිවන ස්වභාව යැයි නිශ්චය කෙරෙයි.

ඇස අතිත්‍යභෙයින් නිශ්චය කෙරෙයි, නිත්‍යභෙයින් නිශ්චය නො කෙරෙයි. ද්‍රාව්‍යභෙයින් නිශ්චය කෙරෙයි, සුඛභෙයින් නිශ්චය නො කෙරෙයි. අනාතමභෙයින් නිශ්චය කෙරෙයි. ආතමභෙයින් නිශ්චය නො කෙරෙයි. නිවේදයට පැමිණෙයි. සතුටු නොවෙයි. විරාගයට පැමිණෙයි. නො ඇලෙයි. තිරිඟු කෙරෙයි නුපදවයි. දුර්ලබි ග්‍රහණය නො කෙරෙයි. අතිත්‍යභෙයින් නිශ්චය කරනුයේ නිත්‍යසංඥාව දුරු කෙරෙයි, දුක්ඛභෙයින් නිශ්චය කරනුයේ සුඛසංඥාව දුරු කෙරෙයි. අනාතමභෙයින් නිශ්චය කරනුයේ ආතමසංඥාව දුරු කෙරෙයි උකට්ඨි වනුයේ නාමණ්‍යව දුරු කෙරෙයි. නො ඇලෙනුයේ රාගය දුරු කෙරෙයි තිරිඟු කරනුයේ සමුදය දුරු කෙරෙයි. දුර්ලබ්‍යයේ ආදානය දුරු කෙරෙයි. මෙසෙයින් අධ්‍යාතම වූ චක්‍ෂුස නිශ්චය කෙරේ.

කිසෙයින් අධ්‍යාතම වූ ශ්‍රොත්‍රය නිශ්චය කෙරෙයි යත්: ශ්‍රොත්‍රය අවිද්‍යාභේදයෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි ... මෙසෙයින් අධ්‍යාතම වූ ශ්‍රොත්‍රය නිශ්චය කෙරේ.

කිසෙයින් අධ්‍යාතම වූ ස්පර්ශය නිශ්චය කෙරෙයි යත්: ස්පර්ශය අවිද්‍යාභේදයෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි ... මෙසෙයින් අධ්‍යාතම වූ ස්පර්ශය නිශ්චය කෙරේ.

කිසෙයින් අධ්‍යාතම වූ ජිහ්වාය නිශ්චය කෙරෙයි යත්: ජිහ්වාය අවිද්‍යාභේදයෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි. දිව නාමණ්‍යභේදයෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි. දිව කම්මෙහෙයුමෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි. දිව ආහාරභේදයෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි. දිව සතර මහාභූතයන් නිසා පැවැත්තැ'යි නිශ්චය කෙරෙයි. දිව (අධ්වංවශයෙන් හෝ සන්නාති-බණ්ඩයෙන් හෝ) උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි. දිව හෙහෙයුමෙන් සමුප්පිත යයි නිශ්චය කෙරෙයි. දිව (උදයෙන් පෙර) නො තිබී හටගත, (ව්‍යය-යෙන් පසු) තිබී නො වන්නේ යයි නිශ්චය කෙරෙයි. දිව අන්තර්ගත හෙයින් නිශ්චය කෙරෙයි. දිව අසථිත යැ අනාශ්වත යැ (ජරාවෙන් හා මරණයෙන්) විපරිණාමස්වභාව යැයි නිශ්චය කෙරෙයි. දිව අතිත්‍ය යැ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න යැ ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න යැ ඝෂයස්වභාව යැ ව්‍යයස්වභාව යැ විරාගස්වභාව යැ ත්ර්කිවන ස්වභාව යැයි නිශ්චය කෙරේ.

ජීවනං අනිච්චතො වච්ඡේති නො නිච්චතො, -පෙ- පටිතිස්සජ්ජති නො ආදියති. අනිච්චතො වච්ඡේනො, නිච්චසඤ්ඤං පජ්හති, -පෙ- පටිතිස්සජ්ජනො ආදානං පජ්හති, එවං ජීවනං අජ්ඣන්තං වච්ඡේති.

කථං කායං අජ්ඣන්තං වච්ඡේති: 'කායො අවිජ්ජාසම්භූතො'ති වච්ඡේති, කායො තණ්හාසම්භූතො'ති වච්ඡේති, 'කායො කම්මසම්භූතො'ති වච්ඡේති, 'කායො ආහාරසම්භූතො'ති වච්ඡේති, කායො චතුර්තං මහා-භූතානං උපාදයා'ති වච්ඡේති, කායො උප්පන්නො'ති වච්ඡේති, කායො සමුදගතො'ති වච්ඡේති, කායො අනුකාසම්භූතො, හුකා න භවිස්සති'ති වච්ඡේති, කායං අනන්තතො වච්ඡේති, 'කායො අදවුචො අසස්සතො විපරිනාමධම්මො'ති වච්ඡේති, කායො අනිච්චො සංඛිතො පටිච්ච-සමුප්පන්නො ඛයධම්මො වයධම්මො නිරොධධම්මො'ති වච්ඡේති, කායං අනිච්චතො වච්ඡේති, නො නිච්චතො; දුක්ඛතො වච්ඡේති, නො සුඛතො -පෙ- පටිතිස්සජ්ජති, නො ආදියති, අනිච්චතො වච්ඡේනො, නිච්චසඤ්ඤං පජ්හති, දුක්ඛතො වච්ඡේනො සුඛසඤ්ඤං පජ්හති -පෙ- පටිතිස්සජ්ජනො ආදානං පජ්හති, එවං කායං අජ්ඣන්තං වච්ඡේති.

කථං මනං අජ්ඣන්තං වච්ඡේති, 'මනො අවිජ්ජාසම්භූතො'ති වච්ඡේති, මනො තණ්හාසම්භූතො'ති වච්ඡේති, මනො කම්මසම්භූතො'ති වච්ඡේති, මනො ආහාරසම්භූතො'ති වච්ඡේති, මනො උප්පන්නො'ති වච්ඡේති, මනො සමුදගතො'ති වච්ඡේති, 'මනො අනුකාසම්භූතො, හුකා න භවිස්සති'ති වච්ඡේති, මනං අනන්තතො වච්ඡේති, මනො අදවුචො අසස්සතො විපරිනාමධම්මො'ති වච්ඡේති, 'මනො අනිච්චො සංඛිතො පටිච්ච-සමුප්පන්නො ඛයධම්මො වයධම්මො විරාගධම්මො නිරොධධම්මො'ති වච්ඡේති. මනං අනිච්චතො වච්ඡේති, නො නිච්චතො; දුක්ඛතො වච්ඡේති නො සුඛතො, අනන්තතො වච්ඡේති, නො අනන්තතො, නිබ්බිදති, නො නාදති; විරජ්ජති, නො රජ්ජති; නිරොධෙති, නො සමුදෙති; පටි-තිස්සජ්ජති, නො ආදියති. අනිච්චතො වච්ඡේනො නිච්චසඤ්ඤං පජ්හති, දුක්ඛතො වච්ඡේනො සුඛසඤ්ඤං පජ්හති, අනන්තතො වච්ඡේනො අනන්තසඤ්ඤං පජ්හති, නිබ්බිදනො නාදං පජ්හති, විරජ්ජනො රාගං පජ්හති, නිරොධෙනො සමුදයං පජ්හති, පටිතිස්සජ්ජනො ආදානං පජ්හති, එවං මනං අජ්ඣන්තං වච්ඡේති, එවං අජ්ඣන්තධම්මො¹ වච්ඡේති.

තං සද්දනට්ඨන සද්දණං, පජානනට්ඨන පඤ්ඤා තෙන වූච්චති: 'අජ්ඣන්තවච්ඡානෙ පඤ්ඤා වජ්ජිනානතෙන සද්දණං'

වජ්ජිනානතඤ්ඤා නිදෙදසො.

දිව අනිත්‍ය හෙයින් නිශ්චය කෙරෙයි. නිත්‍ය හෙයින් නිශ්චය නො කෙරෙයි ... දුරුලබ්. ආදානං නො කෙරෙයි. අනිත්‍ය හෙයින් නිශ්චය කරනුයේ නිත්‍යසංඥාව දුරුලබ් ... දුරුලබ්‍රයේ ආදානං හැරවියයි. මෙසෙයින් අධ්‍යාතම වූ ජිහ්වාච නිශ්චය කෙරේ.

කිසෙයින් අධ්‍යාතම වූ කය නිශ්චය කෙරෙයි යත්: කය අවිද්‍යාභේදයෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි. කය තාමණ්‍යාභේදයෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි. කය කමිභේදයෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි. කය ආහාරභේදයෙන් සම්භූත යැයි නිශ්චය කෙරෙයි. කය සතර මහාභූතයන් නිසා පැවැත්තැ'යි නිශ්චය කෙරෙයි. කය (අධ්වා ව්‍යයෙන් හෝ සන්නති-බණ ව්‍යයෙන් හෝ උත්පන්න යැයි නිශ්චය කෙරෙයි. කය හේතුයෙන් සමුත්ථිත යැයි නිශ්චය කෙරෙයි. කය (උදයෙන් පෙර) නො තිබී හටගත (ව්‍යයයෙන් පසු) තිබී නොවන්නේ යයි නිශ්චය කෙරෙයි. කය අනතවත් හෙයින් නිශ්චය කෙරෙයි. කය අසචිර යැ අභාවිත යැ විපරිණාමස්වභාව යැයි නිශ්චය කෙරෙයි. කය අනිත්‍ය යැ ප්‍රත්‍යයෙන් උපත. ප්‍රතිත්‍ය-සමුත්පන්න යැ ඝෂය වන ස්වභාව යැ නාසෙන පියවි ඇත්තේ යැ නිරුද්ධ වන පියවි ඇත්තේ යැයි නිශ්චය කෙරෙයි. කය අනිත්‍ය හෙයින් නිශ්චය කෙරෙයි. නිත්‍ය හෙයින් නිශ්චය නො කෙරෙයි. දුබ් හෙයින් නිශ්චය කෙරෙයි. සුබ් හෙයින් නිශ්චය නො කෙරෙයි. ... දුරුලබ්. ග්‍රහණය නො කෙරෙයි. අනිත්‍ය හෙයින් නිශ්චය කරනුයේ නිත්‍යසංඥාව දුරුලබ්. දුබ් හෙයින් නිශ්චය කරනුයේ සුබ්සංඥාව දුරුලබ්. ... හැර-වියනුයේ ආදානං දුරුලබ්. මෙසෙයින් අධ්‍යාතම වූ කය නිශ්චය කෙරේ.

කිසෙයින් අධ්‍යාතම වූ මනස නිශ්චය කෙරෙයි යත්: (හවාංගි) මනස අවිද්‍යාභේදයෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි. මනස තාමණ්‍යාභේදයෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි. මනස කමිභේදයෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි. මනස ආහාරභේදයෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි. මනස (අධ්වාසන්නති විසින්) උත්පන්න යයි නිශ්චය කෙරෙයි. මනස ප්‍රත්‍යයෙන් උපනා'යි නිශ්චය කෙරෙයි. මනස (උදයෙන් පෙර) නො තිබී හටගත, (ව්‍යයයෙන් පසු) තිබී නො වන්නේ යයි නිශ්චය කෙරෙයි. මනස අනතවත් යයි නිශ්චය කෙරෙයි. මනස අසචිර යැ අභාවිත යැ විපරිණාම ස්වභාව යයි නිශ්චය කෙරෙයි. මනස අනිත්‍ය යැ සංඛිත යැ ප්‍රතිත්‍ය-සමුත්පන්න යැ ඝෂයස්වභාව යැ ව්‍යයස්වභාව යැ විරාගස්වභාව යැ නිරෝධ ස්වභාව යයි නිශ්චය කෙරෙයි. මනස අනිත්‍ය හෙයින් නිශ්චය කෙරෙයි. නිත්‍ය හෙයින් නිශ්චය නො කෙරෙයි. දුබ් හෙයින් නිශ්චය කෙරෙයි, සුබ් හෙයින් නිශ්චය නො කෙරෙයි. අනාතම හෙයින් නිශ්චය කෙරෙයි, ආතම හෙයින් නිශ්චය නො කෙරෙයි. උකට්ඨිවෙයි, සතුටු නො වෙයි. විරාගයට පැමිණෙයි, නො ඇලෙයි. නිරුද්ධ කෙරෙයි, නුපදවයි දුරුලබ්, ග්‍රහණය නො කෙරෙයි. අනිත්‍ය හෙයින් නිශ්චය කරනුයේ නිත්‍යසංඥාව දුරු කෙරෙයි. දුබ් හෙයින් නිශ්චය කරනුයේ සුබ්සංඥාව දුරු කෙරෙයි. අනාතම හෙයින් නිශ්චය කරනුයේ ආතමසංඥාව දුරු කෙරෙයි. නිවේදයට පැමිණෙනුයේ තාමණ්‍යාව දුරු කෙරෙයි. නො ඇලෙනුයේ රාගය දුරු කෙරෙයි. නිරුද්ධ කරනුයේ සමුදය දුරු කෙරෙයි. දුරුලබ්‍රයේ ආදානං දුරු කෙරෙයි. මෙසෙයින් අධ්‍යාතම වූ මනස නිශ්චය කෙරෙයි, මෙසේ අධ්‍යාතමධම්මයන් නිශ්චය කෙරේ.

ඒ වසතුනානාතිඤ්ඤාය ඤාතාභීයෙන් ඤාත යැ ප්‍රජානනාභීයෙන් ප්‍රඥා යි. එයින් කියනු ලැබෙයි 'අජකිත්තව්වසමාගො පඤ්ඤා චක්ඛුනා-නගොන ඤාණං' යි.

වසතුනානාතිඤ්ඤානිදේශ යි.